

VILNIAUS TURIZMO INFORMACIJOS CENTRAS / VILNIUS TOURIST INFORMATION CENTRE

Pagrindinis biuras / Main Office

Vilniaus 22, LT-01119 Vilnius
Tel. +370 5 262 9660
Faks. / Fax +370 5 262 8169
El. paštas: / E-mail: tic@vilnius.lt, tourism@vilnius.lt

Darbo laikas:

lapkritį–kovą I–V 9.00–18.00, VI 10.00–16.00, VII nedirbame;
balandį–spalį I–V 9.00–18.00, VI–VII 10.00–16.00

Working hours:

November-March: I–V 9.00–18.00, VI 10.00–16.00, VII closed;
April-October: I–V 9.00–18.00, VI–VII 10.00–16.00

Didžioji 31, LT-01128 Vilnius

(Vilniaus rotušė) / (Town Hall)
Tel. +370 5 262 6470
Faks. / Fax +370 5 262 0762
El. paštas / E-mail: turizm.info@vilnius.lt

Darbo laikas / Working hours: I–V 9.00–18.00, VI–VII 10.00–16.00

Geležinkelio 16, LT-02100 Vilnius

(Geležinkelio stotis) / (Railway station)
Tel. / Fax +370 5 269 2091
El. paštas / E-mail: tic3@vilnius.lt

Darbo laikas / Working hours: I–V 9.00–18.00, VI–VII 10.00–16.00

Konstitucijos 3, LT-09601 Vilnius

(Vilniaus miesto savivaldybė) / (Vilnius City Municipal Government)
Tel. +370 5 211 2031
El. paštas / E-mail: turizmas@vilnius.lt

Darbo laikas / Working hours: I–IV 9.00–17.00, V 9.00–15.45

www.vilnius-tourism.lt
www.vilnius-convention.lt

Vilniaus turizmo informacijos centras neprisiima atsakomybės dėl spausdinimo klaidų ar neatitiktimų, atsiradusių kintant informacijai / Vilnius Tourist Information Centre accepts no responsibility for changes, typesetting or printing errors.

Parengė ir išleido UAB „Naujieji sprendimai“ / Prepared and published by UAB „Naujieji sprendimai“

Vokiečių palikimas Vilniuje

Pačioje miesto širdyje buvo įsikūrę vokiečių vienuoliai, pirkliai, amatininkai ir architektai. Jų svarų indėlių į miesto gyvenimą įamžina Vokiečių gatvės pavadinimas.

1. Vilniaus universitetas (Universiteto g. 3)

Lankytojų tarnybos tel. +370 5 268 7298, darbo laikas: I–V 9.00–18.00, VI 9.00–17.30
Vilniaus universiteto pastatų ansamblio meninės formos atspindi pagrindinius Lietuvoje vyravusių architektūros stilius: gotiką, renesansą, baroką, klasicizmą. Universiteto rūmai užima beveik visą perimetru užstatytą senamiesčio kvartalą, kurį riboja keturių gatvės. 1579 m. Vilniaus jėzuitų kolegija Bavarijos (Vokietija) miesto Dilingeno kolegijos pavyzdžiu tapo universitetu, kuriame dėstė profesorai iš Ingolštato (Ingolstadt) ir kitų Vokietijos miestų. Universitete dėstė Osvaldas Krygeris (Kriegeris), vadintas „savo amžiaus Archimedu“. Pirmasis universiteto kancleris buvo vokiečių kilmės Filipas Widmanstadtas.

2. Šv. Onos bažnyčia (Maironio g. 8)

Šv. Onos bažnyčia yra vienas gražiausių ir, ko gero, garsiausių Vilniaus statinių. Nuo seno ji traukė visų dėmesį, domino tyrinėtojus. Tačiau iki šiol dar neatkasta šio žymaus architektūros paminklo kilmes paslaptis. Šv. Onos bažnyčia (tada ji vadinta koplyčia) pirmą kartą paminėta 1501 m. popiežiaus Aleksandro VI rašte. Žinoma, kad XVI a. viduryje Šv. Onos bažnyčioje pamokslavo protestantizmo skelbėjas Abraomas Kulvietis. 1560 ir 1564 m. bažnyčia nukentėjo nuo gaisrų, bet 1581 m. suremontuota ar atstatyta. 1747 m. darbus prižiūrėjo garsus baroko epochos Vilniaus architektas Jonas Kristupas Glaubicas.

3. Šv. Pranciškus ir Bernardino bažnyčia (Maironio g. 10)

Tai vienas gražiausių sakralinių gotikinio stiliaus pastatų. Bažnyčia XVI a. pradžioje sukūrė talentingas meistras iš Dancigo Mykolas Enkingeris (Michael Enkinger). Viduje yra seniausia Lietuvoje profesionalioji apvaliosios skulptūros memorialinė kompozicija – renesansinis Stanislovo Radvilos marmurinis antkapis šiaurinėje navoje, sukurtas Wil-

helmo van den Blockės dirbtuvėse Dancige (1618–1623 m.). Bažnyčioje saugoma seniausia Lietuvoje Nukryžiuotojo skulptūra.

4. Bastėja (Bokšto g. 20/18)

Tai Vilniaus gynybinės sistemos dalis, neretai dar vadinama „barbakanu“. Bastėja – originalios konstrukcijos Renesanso epochos gynybinės architektūros statinys. Jį sudaro bokštas, įrengtas miesto gynybinėje sienoje, požeminės patrankų patalpos ir jas jungiantis koridorius, virstantis 48 metrų ilgio tuneliu. Bastėją XVII a. pirmojoje pusėje pastatė karo inžinierius, vokiečių Fridrichas Getkantas. Šis statinys smarkiai nukentėjo per XVII a. vidurio karus su Maskva. Pirmoji ir Antrojo pasaulinių karų metu čia buvo įkurti vokiečių kariuomenės ginklų sandėliai. Nuo Bastėjos terasos atsiveria puikus vaizdas į Vilniaus senamiestį.

5. Švč. Trejybės bažnyčia ir Bazilijonų vienuolynas (Aušros Vartų g. 7)

Šis kompleksas – tai vienas gražiausių vėlyvojo baroko statinių Vilniuje, suprojektuotas Jono Kristupo Glaubico. Bažnyčia turi gotikos, baroko ir rusų bizantinio stiliaus elementų. Vienuolyno celė, kurioje už nepaklusnumą carinei valdžiai kalėjo žymus lenkų poetas Adomas Mickievičius, pavadinta Konrado vardu. XX a. 3–4 dešimtmečiais šioje celėje vykdavo populiarūs literatūriniai vakarai, kuriuose aktyviai dalyvaudavo ir iš Vokietijos atvykę literatai.

6. Šv. Kazimiero bažnyčia (Didžioji g. 34)

Tai vienas ankstyviausių barokinių statinių mieste, pastatytas XVII a. pradžioje. Įspūdingo kupolo projekto autorius – Jonas Kristupas Glaubicas. Šis kelių pakopų kupolas yra su aukštu žibintu, vainikuotu karūna. Pirmojo pasaulinio karo metu ši bažnyčia tapo vokiečių karinės igulos Vilniuje maldos namais. Jos viduje yra išlikusi atminimo lenta, skirta Vokietijos imperatoriaus Vilhelmo II apsilankymui Vilniuje ir Šv. Kazimiero bažnyčioje atminti.

7. Vokiečių gatvė

Viena seniausių Vilniaus gatvių, ilgus šimtmečius buvusi ir miesto prekybos centru. Smarkiai nuiknota

Antrojo pasaulinio karo metu, tačiau dar smarkiau – sovietiniu pokario laikotarpiu. Išliko tik viena gatvės pusė, liudijanti apie čia gyvenusių vokiečių pirklis, amatininkus ir didikus: karaliaus daktaro Motejiaus Worbeke – Lettovo namas (Vokiečių g. 22), kurį jam XVII a. padovanojo didikas Kristupas Radvila. Vėliau šis gotikos ir baroko elementų turintis pastatas atiteko evangelikų liuteronų bendruomenei. Vilniaus pilininko ir pinigų kalyklos administratoriaus Ulricho Hozius namas (Vokiečių g. 24), pastatytas XVI a. pirmoje pusėje, turi gotikos ir renesanso bruožų. Vieni tobuliausių vokiečių kilmės Vilniaus architektų Martyno Knakfuso projektuotų pastatų – Wittinghoffų rūmai (Vokiečių g. 26).

8. Šv. Mikalojaus bažnyčia (Šv. Mikalojaus g. 4)

Tai viena seniausių bažnyčių ne tik Vilniuje, bet ir visoje Lietuvoje, išsaugojusi beveik nepakitusius gotikos bruožus. Pastatyta XIV a., dokumentuose pirmą kartą paminėta 1387 m. Šv. Mikalojaus bažnyčia paskutiniaisiais pagonybės metais pastatė Vilniuje įsikūrusi vokiečių bendruomenė. Atstatant bažnyčia po 1749 m. gaisro fasade ir interjere atsirado baroko bruožų. Šv. Mikalojaus bažnyčia – tai 1902–1939 m. vienintelė Vilniuje bažnyčia, kurioje pamaldos laikytos lietuvių kalba.

9. Evangelikų liuteronų bažnyčia (Vokiečių g. 20)

Pirmoji evangelikų liuteronų bažnyčia (kirchė), esanti greta Vokiečių gatvės, buvo pastatyta XVI a. viduryje. Tai buvo sakralinė vokiškosios miesto dalies dominantė. Ji pastatyta Lietuvos kanclerio Mikalojaus Radvilos Juodojo iniciatyva. Dabartinė išvaizda kirchė įgavo architekto Jono Kristupo Glaubico, kuris sukūrė ir bažnyčios altorių, dėka. Aplinkiniuose namuose daugiausiai gyveno vokiečiai evangelikai. Tikintisems ji gražinta 1993 m.

10. Vilniaus evangelikų reformatų bažnyčia (Pylimo g. 18)

Ši evangelikų reformatų bažnyčia pastatyta 1830–1835 m. (autorius archit. K. Podčasinskis). Deja, ant frontono stovėjusios trys Kazimiero Jelskio sukurtos skulptūros buvo nugriautos. Viduje buvo įmūrytos lentos žymiesiems Lietuvos kalvinams atminti. Priešais maldos namus, kitoje gatvės pusėje – buvusios senosios evangelikų reformatų kapinės.

11. Evangelikų kapinės (Pylimo, J. Basanavičiaus g.)

Nuo 1800 m. šios kapinės – tai turtingų miestiečių ir inteligentijos amžinojo poilsio vieta. Daugiausia čia buvo laidojami vokiečių kilmės žmonės, nemažai ir Vilniaus universiteto profesorų, XX a. 6-ajame dešimtmetyje kapinės buvo paverstos parku. Po Antrojo pasaulinio karo čia dar buvo galima rasti ir Vilniaus evangelikų reformatų kolegijos prezidento K. Volano, chirurgo B. Kadero kapus, tačiau iki šių dienų teišliko chirurgijos profesorius Jano Fridriko Nizskowskio klasicistinio stiliaus koplytėlė.

12. Vokiečių karių kapai (M. K. Čiurlionio g. 91, Vingio parkas)

Vokiečių karių kapinės (Heldanfriedhof) įkurtos Pirmojo pasaulinio karo metais, čia buvo laidojama ir per Antrijai pasaulinį karą. Poliso vietą šiose kapinėse rado ir Vokietijos sąjungininkių – Italijos ir Vengrijos kariai.

Martynas Knakfusas (Marcin Knackfuss)

Vokiečių kilmės Martynas Knakfusas – klasicizmo pradininkas Lietuvoje, kūrybinę veiklą pradėjęs Varšuvoje. Jo veiklai įtakos turėjo tiek vėlyvojo baroko, tiek ankstyvojo klasicizmo atstovai. Nuo 1768 m., apsigyvenus Vilniuje, atsikleidė nuostabus jo talentas projektuoti ir rekonstruoti pastatus. Jis kūrė visuomeninės paskirties pastatus (vieni žymiausių – Vilniaus universiteto Astronomijos observatorijos priestatas), miestiečių ir didikų namus bei rūmus (Sulistrovskių (Skapo g. 4), de Reusų (S. Daukanto a. 2/5), Wittinghoffų (Vokiečių g. 26), Abramavičienės (Didžioji g. 36)).

Jonas Kristupas Glaubicas (Johan Christoph Glaubitz)

Jonas Kristupas Glaubicas – žymiausias vėlyvojo baroko, rokoko stiliaus architektas Lietuvoje, Vilniaus vokiečiai. Jis atstatė ir rekonstravo Evangelikų liuteronų bažnyčią ir altorių, aplinkinius pastatus (Vokiečių g. 18/12, 20), rekonstravo Šv. Jono bažnyčios pagrindinį fasadą, presbiterijos frontoną, unikalų altoriaus ansamblį (Universiteto g. 3), pastatė Šv. Kotrynos bažnyčios frontonus, rekonstravo Apvaizdos koplyčią (Vilniaus g. 30), dalyvavo restauruojant Šv. Dvasios cerkvės interjerą, suprojektavo ikonostasą (Aušros Vartų g. 10), unikalius vėlyvojo baroko Bazilijonų vienuolyno vartus (Aušros Vartų g. 7).

German Heritage in Vilnius

The contribution made by German monks, merchants, craftsmen, engineers and architects to the cultural history of Vilnius is very significant. Vokiečių (German) Street, located in the very core of the city, symbolizes the German part of town.

1. Vilnius University (Universiteto St. 3)

Ph. +370 5 268 7298, open: I–V 9.00–18.00, VI 9.00–17.30
The artistic forms of Vilnius University quarters, which have been shaped over the centuries, reflect the main architectural styles that predominated in Lithuania; namely Gothic, Renaissance, Baroque and Classicism. The University premises occupy almost a full quarter of the Old Town, lined with buildings for its perimeter and located within the limits of four streets. In 1579, following the example of the college in the Bavarian (Germany) town of Dillingen, Vilnius Jesuit College became a university with lecturing professors from Ingolstadt and other German towns. Oswald Krüger, nicknamed “the Archimedes of his century” also lectured at the University. The first chancellor of the University, Filip Widmanstadt, was of German origin.

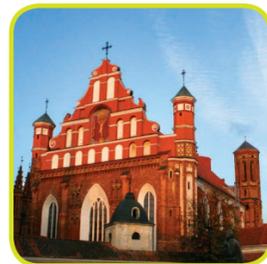
2. St. Anne's Church (Maironio St. 8)

The Church of St. Anne is one of the most beautiful and probably one of the most prominent buildings in Vilnius. It has always attracted attention and interested researchers. However, the mystery of the origin of this outstanding architectural monument has not been revealed until now. St. Anne's Church (called a chapel at the time) was first mentioned in a letter by Pope Alexander VI in 1501. It is known that in the middle of the 16th century, a protestant priest Abraomas Kulvietis (Abraham Kulviet) preached in St. Anne's Church. In 1560 and 1564 the church was damaged by fire, but in 1581 it was repaired and reconstructed. In 1747, the works were supervised by the prominent Baroque architect of Vilnius Jonas Kristofas Glaubicas (Johan Christoph Glaubitz)

3. St. Francis' and Bernardine Church (Maironio St. 10)

This is one of the most picturesque sacred Gothic buildings. At the beginning of the 16th century the

church was built by a talented artist from Danzig, Michael Enkinger. Among other treasures inside the church, is the oldest professional free-standing memorial composition in Lithuania—a Renaissance marble tombstone of Stanislovas Radvila (Stanislaw Radziwill), located in the Northern nave, which was created by Wilhelm van den Blocke in Danzig workshops between 1618 and 1623. At present, the oldest known crucifix in Lithuania which dates back to the 15th century is preserved in the church.

4. Bastion (Bokšto St. 20/18)

This is part of the Vilnius Defensive Wall, often called “barbican”. The Bastion is a Renaissance-style fortification characterised by its original construction. It consists of a tower installed in the city defence wall, underground gun ports and a connecting corridor, which turns into a 48-metre long tunnel. The Bastion was built in the first half of the 17th century by the German military engineer, Friedrich Getkant. The Bastion was severely damaged during the wars with Moscow in the middle of the 17th century. During World Wars I and II, German military arsenals were located in the building. You can enjoy a picturesque view of the Old Town from the Bastion terrace.

5. Church of Holy Trinity and Basilian Monastery (Conrad Cell) (Aušros Vartų St. 7)

This complex is one of the most beautiful late Baroque buildings in Vilnius, designed by Jonas Kristupas Glaubicas (Johan Christoph Glaubitz). The church combines elements of Gothic, Baroque and Russian Byzantine styles. The monastery cell, where the famous Polish poet Adam Mickiewicz was imprisoned for disobedience to the Tsarist authorities, is known as the Conrad Cell. In the 1920s and 1930s, popular literature soirées, in which German litterateurs participated actively, were organised in this cell.

6. St. Casimir's Church (Didžioji St. 34)

This is one of the earliest Baroque buildings in the city, built between 1604 and 1618. The author of the impressive dome is Jonas Kristupas Glaubicas (Jo-

hann Cristoph Glaubitz). The multilevel dome has a lofty lantern and a crown on top. During World War II, this church became the house of worship for the German military garrison stationed in Vilnius. A memorial plaque dedicated to the visit of the German Emperor Wilhelm II to Vilnius and to the church has survived inside the building.

7. Vokiečių (German) Street

This is one of the oldest streets in Vilnius and for centuries it has been known as the city trade centre. It was severely damaged during World War II and suffered even more damage during the Soviet post-war period. Only one part of the street which bears witness to the German merchants, craftsmen and noblemen who lived there has survived up until now. The house located at 22 Vokiečių St. used to belong to the royal doctor Motejius Worbek-Lettov and was donated to him in the 17th century by Kristupas Radvila (Krzysztof Radziwill). Later, this building, which combines elements of Gothic and Baroque, was passed to the community of Evangelical Lutherans. The house of Ulrich Hosius, Vilnius Castellan and Mint Administrator, located at 24 Vokiečių St., was built in the first half of the 16th century and combines elements of Gothic and Renaissance. One of the most perfect palaces designed by Martin Knackfuss, a Vilnius architect of German origin, is the Wittinghoff Palace (26 Vokiečių St.).

8. St. Nicolas' Church (Šv. Mikalojaus St. 4)

This is one of the oldest churches not only in Vilnius, but in the whole of Lithuania, and it has managed to preserve its Gothic features practically unchanged. Built in the 14th century, the church was first mentioned in documents in 1387. During the last years of paganism in Lithuania, the Church of St. Nicolas was built by the German community living in Vilnius. Following its reconstruction after the 1749 fire, some Baroque elements appeared on its façade and in the interior. The Church of St. Nicolas is the only Vilnius Church in which mass was celebrated in Lithuania in the period between 1902 and 1939.

9. Evangelical Lutheran Church (Vokiečių St. 20)

The first Evangelical Lutheran Church (kirchė) near Vokiečių Street was built in the middle of the 16th century. It was a sacred building that dominated the German part of town. Its construction was initiated by Chancellor of Lithuania Mikalojus Radvila the Black (Mikolaj “the Black” Radziwill). Architect Jonas Kristupas Glaubicas (Johan Christoph Glaubitz)—who also created the church altar—should be praised for the present appearance of the kirchė. The surrounding houses were mostly inhabited by the German evangelic community. The church was returned to the believers in 1993, soon after the restoration of independence.

10. Vilnius Evangelical Reformers' Church (Pylimo St. 18)

This Evangelical Reformers' Church was built between 1830 and 1835 (designed by architect K. Podčasinskis [Karol Podczaszyński]). Unfortunately, the three sculptures by Kazimieras Jelskis (Kazimierz Jelski) that used to be on the pediment were demolished. Plaques in memory of the most prominent Lithuanian Calvinists were installed inside.

11. Evangelical Cemetery (Pylimo, J. Basanavičiaus St.)

From 1800 this cemetery served as the place of eternal rest for rich townspeople and intelligentsia. Residents of German origin, including many Vilnius University professors, were mostly buried here. In the 1950s the cemetery was transformed into a park.

12. Graves of German soldiers (M.K. Čiurlionio St. 91, Vingis Park)

The cemetery of German soldiers (Heldanfriedhof) was established during World War I; soldiers were also buried here during World War II. Soldiers of the German allies—Italy and Hungary—also found their last refuge in this cemetery.

Martin Knackfuss

Martin Knackfuss, an architect of German origin and the beginner of Classicism in Lithuania, started his artistic work in Warsaw. His works were influenced by representatives of late Baroque and early Classicism. His amazing talent in design and reconstruction of buildings unfolded after he settled in Vilnius in 1768. He designed public buildings, among which the astronomical observatory of the Vilnius University is the most famous, as well as houses and palaces for townspeople and nobility (Sulistrovskiai [4 Skapo St.], De Reus [2/5 S. Daukanto Sq.], Wittinghoffs [28 Vokiečių St.], Abramavičienė [36 Didžioji St.]).

Johan Christoph Glaubitz

Johan Christoph Glaubitz—the most prominent architect of late Baroque and Rococo styles in Lithuania—was a Vilnius resident of German descent. He reconstructed the Evangelical Lutheran Church, its altar and surrounding buildings (18/12, 20 Vokiečių St.); he restored the main façade of the Church of St. John, the Presbyterian pediment and the unique altar complex (3 Universiteto St.); he built the pediments of St. Catherine's Church and reconstructed the Chapel of Providence (30 Vilniaus St.); he participated in restoring the interior of the Holy Spirit Church and designed its iconostasis (10 Aušros Vartų St.); he also designed the unique late Baroque gate of the Basilian Monastery (7 Aušros Vartų St.).

Vokiečių palikimas Vilniuje German Heritage in Vilnius Deutsches Erbe in Vilnius Niemieckie dziedzictwo w Wilnie

Deutsches Erbe in Vilnius

Im Stadtkern lebten deutsche Mönche, Kaufleute, Handwerker und Architekten. Ihr bedeutender Beitrag zum Aufbau der Stadt wurde mit den Namen der Vokiečių Straße (der Deutschen Straße) geehrt.

1. Universität zu Vilnius (Universiteto Str. 3)
Besuchereinlass Tel.: +370 5 268 7298, Öffnungszeiten: I-V 9.00-18.00, VI 9.00-17.30

Die Bauformen der Universitätsanlage widerspiegeln Hauptstile der Architektur, die damals in Litauen herrschte - Gotik, Renaissance, Barock und Klassizismus. Die Gebäude der Universität nehmen fast das ganze Altstadtviertel ein und werden von vier Straßen umschlossen. 1579 wurde das Vilniuser Kollegium nach Vorbild der bayerischen Stadt Dillingen zur Universität, wo Professoren aus Ingolstadt und anderen Städten Deutschland unterrichteten. An der Uni war Oswald Krüger, "Archimedes seiner Zeit", tätig. Der erste Kanzler der Universität Philipp Widmannstadt war deutscher Abstammung.

erbaut. Im Innenraum befinden sich die ältesten Grabmale - ein Meisterwerk der runden Bildhauerei im Stil der Renaissance, im nördlichen Kirchenschiff zu sehen, das von Wilhelm van den Block in einer Werkstatt in Danzig (1618-1623) geschaffen wurde. In der Kirche befindet sich die älteste in Litauen zu sehende Skulptur des Gekreuzigten.

4. Bastei (Bokšto-Str. 20/18)

Ein Teil der Befestigungsanlage von Vilnius wird oft im Volksmund Barbakane genannt. Die Bastei stellt ein in einer eigentümlichen Bauweise geschaffenes Befestigungswerk der Renaissance-Epoche dar. Es besteht aus einem in die Stadtmauer integrierten Turm, den unterirdischen Kanonenträumen und dem dazwischen liegenden Korridor - einem 48 m langen Tunnel. Die Bastei wurde in der zweiten Hälfte des 17. Jh. von einem Kriegingenieur, dem Deutschen Friedrich Getkant, errichtet. Der Bau wurde während der Kriege mit Russland Mitte des 18. Jh. schwer beschädigt. Im I. und II. Weltkrieg befanden sich hier Waffenlager der deutschen Armee. Von der Terrasse der Bastei aus eröffnet sich ein wunderbares Panorama der Altstadt.

2. St. Annenkirche (Maironis Str. 8)

Die Kirche der Heiligen Anna ist eines der schönsten und vermutlich eines der bekanntesten Bauwerke in Vilnius. Seit alters her weckte sie allgemeines Interesse und war ein Forschungsobjekt der Wissenschaftler. Aber bis jetzt bleibt die Entstehungsgeschichte dieses bedeutenden Architekturdenkmals immer noch ein Rätsel. Die Kirche der Heiligen Anna (damals Kapelle genannt) wurde zum ersten Mal in 1501 in einem Schreiben des Papstes Alexander IV erwähnt. Es ist bekannt, dass Abraomas Kulvietis, ein Anhänger des Protestantismus, in der Annenkirche Mitte des XVI. Jh. predigte. 1560 und 1564 brannte die Kirche ab, wurde aber 1581 renoviert und wieder aufgebaut. Im Jahre 1747 erfolgten die Bauarbeiten unter Aufsicht des bekannten Barock-Baumeisters Johan Christoph Glaubitz.

3. Kirche des Heiligen Franz von Assisi (Bernhardinerkirche) (Maironio Str. 10)

Eines der schönsten Sakralgebäude im gotischen Stil. Die Kirche wurde Anfang des XVI. Jh. von dem talentierten Baumeister aus Danzig, Michael Enkinger,

5. Dreifaltigkeitskirche und Basilienerkloster (Aušros Vartų Str. 7)

Diese Baukomplex präsentiert die schönsten Spätbarockbauten in Vilnius, entworfen von Johan Christoph Glaubitz. Hier erkennt man Elemente von Gotik, Barock und des russischen byzantinischen Baustils. In einer Zelle des Klosters, die Konradzelle genannt wird, verbrachte der den Zarenbehörden ungehorsame berühmte polnische Dichter Adam Mickiewicz seine Gefangenschaft. In den dreißiger und vierziger Jahren des 20. Jh. fanden in der Zelle populäre Literaturabende statt, an denen unter anderem auch deutsche Literaten teilnahmen.

6. Kirche des Heiligen Kasimir (Didžioji-Str. 34)

Die Kirche ist einer der ältesten Barockbauten der Stadt, die Mitte des 17. Jh. errichtet wurde. Der Entwurf der imposanten Kuppel stammt von Johann

Christoph Glaubitz. Die stufenweise gebaute Kuppel trägt einen Turm mit einer Krone an der Spitze. Während des 1. Weltkrieges wurde diese Kirche zum Gebetshaus der deutschen Besatzungsarmee in Vilnius. Im Innenraum befindet sich eine Gedenktafel anlässlich des Besuchs des Kaisers Wilhelm II in Vilnius und auch in dieser Kirche.

7. Vokiečių Straße (Deutsche Straße)

Die Deutsche Straße zählt zu den ältesten Straßen Vilnius, die einige Jahrhunderte lang auch eine Rolle des Handelszentrums der Stadt spielte. Sie erlebte schwere Zerstörungen während des II. Weltkrieges, noch schwerer waren sie aber in der sowjetischen Nachkriegszeit. Nur eine Straßenseite ist als Zeitzeuge der hier einst ansässigen deutschen Kaufleute, Handwerker und Würdenträger erhalten geblieben: das Haus des Hofarztes Matheus Worbeck-Lettow (Vokiečių Str. 22), das ihm der Magnat Christoph Radziwiłł geschenkt hatte. Später fiel dieses Gotik- und Barock-Gebäude der Evangelisch-lutherischen Gemeinde zu. Das Haus des Burgvogtes und Verwalters des Münzprägerei Ulrich Hozjus (Vokiečių-Str. 24), gebaut in der 1. Hälfte des 16. Jh., trägt gotische und Barock-Elemente. Eines der perfektesten Gebäude - der Wittinghoff Palast (Vokiečių Str. 26) in der Zeit von Martin Knackfuß, dem Architekten deutscher Abstammung, entworfen.

8. Kirche des Heiligen Nikolaus (Šv. Mikalojaus Str. 4)

Sie zählt zu den ältesten Kirchen nicht nur in Vilnius, sondern in ganz Litauen, die fast unverändert ihre gotischen Bauzüge behalten hat. Die zum ersten Mal schriftlich in 1387 erwähnte Kirche des Heiligen Nikolaus wurde in den letzten heidnischen Jahren von der hier in Vilnius wohnenden deutschen Gemeinde gebaut. Während des Wiederaufbaus nach dem Brand 1749 entstanden an der Fassade und im Innenraum Barockelemente. Es ist die einzige Kirche der Stadt, in der die Gottesdienste in der Zeit von 1902 bis 1939 nur in litauischer Sprache abgehalten wurden.

9. Evangelisch-lutherische Kirche (Vokiečių-Str. 20)

Die erste evangelisch-lutherische Kirche in der Nähe der Deutschen Straße wurde Mitte des 16. Jh. errichtet. Sie diente als sakraler Mittelpunkt der deutschen Bevölkerung der Stadt. Gebaut auf Initiative des Kanzlers Litauens, Nikolaus Radziwiłł des Schwarzen. Dank dem Architekten Johann Christoph Glaubitz, der unter anderem auch den Altar entworfen hatte, bekam die Kirche das heutige Aussehen. Überwiegend waren die umliegenden Häuser von deutschen Mitgliedern der evangelischen Kirche bewohnt. Die Gemeinde bekam das Gotteshaus im Jahre 1993 zurück.

10. Evangelisch-reformierte Kirche zu Vilnius (Pylimo Str. 18)

Diese Evangelisch reformierte Kirche wurde in den Jahren 1830-1835 (Architekt K. Podczasyński)

gebaut. Leider wurden die auf dem Giebeldach von Kasimir Jelski errichteten Standbilder abgerissen. Im Innenraum befinden sich Tafeln, die an bedeutende Calvinisten Litauens erinnern. Dem Gotteshaus gegenüber auf der anderen Straßenseite lag der alte Friedhof der evangelisch reformierten Gemeinde.

11. Evangelischer Friedhof (Pylimo und J. Basanavičiaus Straßen)

Seit 1800 ist dieser Friedhof die letzte Ruhestätte wohlhabender Bürger und Intellektueller. Großenteils wurden hier Menschen deutscher Abstammung, aber auch viele Professoren der Vilniuser Universität beigesetzt. In den Fünfziger Jahren des 20. Jh. wurde er zu einem Park. Nach dem 2. Weltkrieg konnte man hier immer noch Grabsteine des Präsidenten des Vilniuser evangelisch reformierten Kollegs, K. Volan, des Chirurgen B. Kader finden, jetzt ist hier aber nur eine klassizistische Kapelle des Chirurgen Professor Jan Friedrich Niszowski erhalten geblieben.

12. Deutscher Heldenfriedhof (M. K. Čiurlionio-Str. 91, Vingis-Park)

Der Heldenfriedhof wurde in den Jahren des 1. Weltkrieges angelegt. Hier bestattete man auch im 2. Weltkrieg Soldaten der kriegsverbündeten Deutschlands: Italiens und Ungarns.

Martin Knackfuss

Martin Knackfuss - ein Architekt mit deutscher Abstammung - ist Pionier des Klassizismus in Litauen, der seine Tätigkeit in Warschau begonnen hatte. Seine künstlerische Tätigkeit wurde von Vertretern sowohl des Spätbarocks als auch des Frühklassizismus beeinflusst. Seit er sich 1768 in Vilnius niedergelassen hatte, zeigte sich sein Talent. Gebäude zu entwerfen und umzubauen. Er entwarf öffentliche Bauten (unter den bekanntesten - der Anbau der Sternwarte der Vilniuser Universität), Bürgerhäuser und Paläste für Würdenträger (Häuser für die Familien von Sulistrowski (Skapo Str. 4), de Reuss (S. Daukanto Platz 2/5), von Wittinghoff (Vokiečių Str. 26), von Abramavičienė (Didžioji Str. 36).

Johan Christoph Glaubitz

Johan Christoph Glaubitz ist der bedeutendste Architekt des Barock- und Rokoko-Stils in Litauen, ein Vilniuser Deutscher. Ihm zu verdanken ist der Wiederaufbau und der Umbau der evangelisch-lutherischen Kirche und deren Altars, sowohl der umliegenden Häuser (Vokiečių Str. 18/12, 20), die Rekonstruktion der Hauptfassade und des Altars der St. Johanneskirche (Universiteto Str. 3), des Giebels der Katharinenkirche, der Umbau der Kapelle der Vorsehung Gottes (Vilniaus Str. 30), die teilweise Restauration der inneren Ausstattung der russisch-orthodoxen Kirche des Heiligen Geistes, der Entwurf der Ikonenwand (Aušros Vartų Str.) und des einmaligen Eingangstores des Basilienerklosters im Spätbarockstil (Aušros Vartų Str. 7).

3. Kościół św. Franciszka i Bernardyna (Bernardynów ul., Maironio 10)

Kościół jest jednym z najpiękniejszych wileńskich zabudowań gotyckich. Zbudował go na początku XVI stulecia utalentowany gdański mistrz Michael Enkinger.

Niemieckie dziedzictwo w Wilnie

W sercu Wilna osiedlali się Niemcy zakonnicy, kupcy, rzemieślnicy i architekci. Ich znaczący wkład w życie miasta upamiętnia nazwa jednej ulicy: Vokiečių gatvė - ulica Niemiecka.

1. Uniwersytet Wileński (ul. Universiteto 3)
Obsługa turystów: tel. +370 5 268 7298; godziny otwarcia dla zwiedzających: I-V 9.00-18.00, VI 9.00-17.30.

Zespół zabudowań uniwersyteckich zachował cechy wszystkich najważniejszych stylów architektonicznych na Litwie: gotyckiego, renesansowego, barokowego i klasycystycznego. Budynek należący do uczelni zajmują niemal cały kwartał na Starówce, ograniczony czterema ulicami. W 1579 r. wileńskie kolegium jezuickie, na wzór uczelni w Dillingen (Bawaria), przekształcono w uniwersytet. Profesorów sprowadzono z Ingolstadt i innych miast niemieckich; uczył tu np. Oswald Kruger, zwany „współczesnym Archimedesem”. Pierwszym kanclerzem uniwersytetu był Philip Widmanstadt, Niemiec z pochodzenia.

We wnętrzu świątyni można zobaczyć najstarszą na Litwie profesjonalnie wykonaną rzeźbę pełną; to renesansowy marmurowy nagrobek Stanisława Radziwiłła (w północnej nawie kościoła), wykonany w gdańskich pracowni Willema van den Blocke'a w l. 1618-1623. Znajduje się tu także najstarsza na Litwie rzeźba Ukrzyżowanego.

4. Barbakan (ul. Bakšto 20/18)

To charakterystyczna dla epoki renesansu konstrukcja w murach obronnych Wilna, nazywana też basteją. Składa się na nią wbudowana w mur obronny baszta, podziemne pomieszczenia artyleryjskie i łączący je z wieżą korytarz (dl. 48 m). Barbakan zbudował w pierwszej połowie XVII w. niemiecki inżynier Friedrich Getkant. Konstrukcja uciepiała w czasie wojen z Moskwą w połowie tego samego stulecia. W czasie I i II wojny światowej były tu niemieckie magazyny broni. Z tarasów barbakanu otwiera się piękny widok na wileńską Starówkę.

5. Kościół św. Trójcy i klasztor Bazylianów (ul. Aušros Vartų 7)

Kompleks kościelno-klasztorny, przepiękny przykład wileńskiego późnego baroku, zaprojektował Johann Christoph Glaubitz. Świątynia nosi cechy stylu gotyckiego, barokowego i rosyjsko-bizantyjskiego. Celem w budynku klasztornym, w której był więziony Adam Mickiewicz, nosi nazwę Celi Konrada; w l. 30. i 40-tych XX wieku odbywały się tam popularne wśród wilanin wieczory literackie, w których brali udział także pisarze niemieccy.

6. Kościół św. Kazimierza (ul. Didžioji 34)

Kościół, zbudowany na początku XVII w., jest jedną z pierwszych budowli barokowych w Wilnie. Imponującą kilkustopniową kopułą świątyni z wysoką latarnią zwieńczoną koroną, zaprojektował Johann Christoph Glaubitz. W czasie I wojny światowej kościół został zamieniony na dom modlitwy dla żołnierzy niemieckich. We wnętrzu zachowała się tablica upamiętniająca wizytę cesarza niemieckiego Wilhelma II w Wilnie i kościele św. Kazimierza.

7. Vokiečių gatvė (ul. Niemiecka)

Jest to jedna z najdłuższych ulic w Wilnie. Przez setki lat pełniła funkcję handlowego centrum miasta. Została zniszczona w czasie II wojny światowej, w jeszcze bezwzględniejszy sposób rujnowano ją w okresie sowieckim. Do dziś dawna zabudowa, przypominająca o mieszkających tu niedługo niemieckich kupcach, rzemieślnikach i możnych, zachowała się tylko po jednej stronie ulicy. W domu pod dzisiejszym numerem 22 mieszkał królewski lekarz Mathias Worbeck-Lettow; podarował go niemieckiemu medykowi w XVII w. Krzysztof Radziwiłł. Później ten budynek, noszący cechy gotyku i baroku, przejęła wspólnota ewangelicko-luterańska. Przy tej ulicy, w gotycko-renesansowym domu z początku XVI w., mieszkał też burgrabia wileński i administrator mienicy Ulrich Hozjusz (Vokiečių 24). Pałac Wittinghoffów (Vokiečių 28) jest jednym z najdokonańszych projektów wileńskiego architekta pochodzenia niemieckiego Marcina Knackfusa.

8. Kościół św. Mikołaja (ul. Šv. Mikalojaus 4)

To jeden z najstarszych kościołów nie tylko w Wilnie, ale i na całej Litwie. Został zbudowany w XIV w. (pierwszy raz wzmiankowany w 1387 r.), w ostatnich latach poganiał, przez osiadłą w Wilnie wspólnotę niemiecką. Bryła świątyni zachowała w stanie niemal niezmiennym cechy gotyckie. Podczas przebudowy po pożarze w 1749 r. fasada i wnętrze kościoła zyskały rysy barokowe. W l. 1902-1939 kościół św. Mikołaja był jedyną świątynią w Wilnie, gdzie odprawiano nabożeństwa po litewsku.

9. Kościół ewangelicko-luterański (ul. Vokiečių 20)

Pierwszy kościół ewangelicko-luterański (kircha) stanął w tym miejscu, wówczas w pobliżu ulicy Niemieckiej, w połowie XVI w. z inicjatywy kanclerza WKL Mikołaja Radziwiłła Czarnego. Było to centrum religijne niemieckich mieszkańców Wilna. Obecny wygląd kościoła uzyskała dzięki projektowi Johanna Christopa Glaubitz (jest on także autorem ołtarzy). W pobliskich domach mieszkali wówczas przede wszystkim niemieccy ewangelicy; kościół przywrócono ewangelikom wileńskim w 1993 r.

Wnętrze świątyni można zobaczyć najstarszą na Litwie profesjonalnie wykonaną rzeźbę pełną; to renesansowy marmurowy nagrobek Stanisława Radziwiłła (w północnej nawie kościoła), wykonany w gdańskich pracowni Willema van den Blocke'a w l. 1618-1623. Znajduje się tu także najstarsza na Litwie rzeźba Ukrzyżowanego.

10. Kościół ewangelicko-reformowany (ul. Pylimo i J. Basanavičiaus)

Kościół postawiono w l. 1830-1835 według projektu Karola Podczasyńskiego. Niestety, trzy stojące niedługo na frontonie rzeźby Kazimierza Jelskiego zostały zniszczone. Wewnątrz wmurowano tablice pamiątkowe ku czci najznaczących kalwinów litewskich. Naprzeciwko domu modlitwy, po drugiej stronie ulicy, istniał cmentarz kalwiński.

11. Cmentarz ewangelicki (ul. Pylimo i J. Basanavičiaus)

Od 1800 r. cmentarz był miejscem spoczynku bogatych mieszczan i przedstawicieli wileńskiej inteligencji. Chowano tu przede wszystkim Niemców, w tym profesorów Uniwersytetu Wileńskiego. W połowie XX wieku w miejscu cmentarza urządzono park.

12. Niemiecki cmentarz wojskowy (ul. M.K. Čiurlionio 91, Vingio parkas)

Niemiecki cmentarz wojskowy w Wilnie (Heldanfriedhof) założono w czasie I wojny światowej. Chowano na nim niemieckich, austriackich i włoskich żołnierzy. Był czynny także w czasie II wojny światowej.

Marcin Knackfuss

Był to wileński architekt pochodzenia niemieckiego, inicjator klasycyzmu na Litwie (swoją działalność rozpoczął w Warszawie, w Wilnie mieszkał od 1768 r.). Wpłynął na niego tak przedstawiciel późnego baroku, jak i wczesnego klasycyzmu. Już w pierwszych latach na Litwie objawił się jego wyjątkowy talent - projektanta i rekonstruktora budynków. Tworzył projekty budynków użyteczności publicznej (do najsłynniejszych należą dobudówka Uniwersyteckiego Obserwatorium Astronomicznego), domów i pałaców mieszczan i możnych: Sulistrowskich (ul. Skapo 4), de Reussów (pl. S. Daukanto 2/5), Wittinghoffów (ul. Vokiečių 28), Abramowiczowej (ul. Didžioji 36).

Johan Christoph Glaubitz

To najłynniejszy na Litwie przedstawiciel rokoka w architekturze, burgrabia wileński pochodzenia niemieckiego. Przebudował kościół ewangelicki i przyległe do niego budynek (ul. Vokiečių 18/12, 20), fasadę główną kościoła św. Jana, fasadę prezbiterium oraz unikalny kompleks ołtarzy (ul. Universiteto 3), zaprojektował fasadę kościoła św. Katarzyny i przebudował kaplicę Opatrzności (ul. Vilniaus 30), brał udział w przebudowie wnętrza cerkwi św. Duchy, zaprojektował dla niej ikonostas (ul. Aušros Vartų 10), wreszcie - unikalną późnobarokową bramę klasztoru Bazylianów (ul. Aušros Vartų 7).

